

Geliş Tarihi/Received: 08.04.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 05.05.2021

DOI: 10.29228/roljournal.51126

ESKİ ÇAĞLARDA ÇOCUK VE OYUN

Recep Nur UZUN

Sorumlu Yazar: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Orcid İD: 0000-0002-0825-8722,
recepnrurun@outlook.com.

Osman İMAMOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 0000-0001-6671-6042

Yaşar BARUT

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Orcid İD: 0000-0002-5027-2536

Tülay CEYLAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Orcid İD: 0000-0003-1884-4319

ÖZET

Çocukların geçmişten günümüze kadar uğraş içinde oldukları faaliyetlerden, eğlenme ve haz alma amacı güttükleri ifade edilebilir. Öyle ki bünyesinde gönüllülük, aktiflik ve haz verme kavramlarını taşıyan oyun, çocukların en gözde zaman geçirme unsurudur. Oyun sayesinde çocukluk döneminde gerçekleştirilen özellikle de fiziksel faaliyetler, bünye gelişiminde ve bu doğrultuda sportif alt yapının temellerinin atılmasında yardımcı etmen olarak görülebilir. İnsanlık tarihi kadar eski olan oyun, oyuncak, spor ve çocuk kavramlarının ilk çağlarda nasıl ve hangi formatta bir araya geldiğinin incelenmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada eski çağlardaki çocuk, oyun ve spor arasındaki ilişkinin incelenmesi yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak; ilgili basılı ve online kaynakların taraması yapılarak gerekli bilgiler elde edilmiştir. Sonuç olarak; Eski zamanlarda varolmuş pek çok uygarlıklar farklı isimle anılsa da söz konusu döneme ait çocukların oynadıkları oyun ya da oyuncakların birbirlerine benzer olduğu söylenebilir. Öyle ki çocuklar tarafından oldukça sevilen Epostrakismos, Ostrakinda, Çıngırak, Çember ve Aşık oyunlarının yaygın olarak oynandığı belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Oyun, Spor

CHILD AND GAME IN ANCIENT TIMES

ABSTRACT

It can be noted that children aim to have fun and enjoy the activities they have been doing from past to present. Games, which embodies the concepts of volunteering, activity, and pleasure, is the most popular time spending activity for children. With games, especially physical activities during childhood can be seen as a helpful factor in the development of the body and establishing the foundations of sports infrastructure in this regard. It bears importance to examine how and in what format the long-standing concepts of games, toys, sports, and children came together in ancient times. In this study relationship between children, games and sports in ancient times was evaluated. Relevant printed and online resources were reviewed as a data collection tool, and the necessary information was obtained thereby. It can be concluded that many civilizations that existed in ancient times were used to be called by different names, but the games or toys played by children of that period are similar to each other. It can be stated that the games such as Epostrakismos, Ostrakinda, Rattle, Hoopla and Knucklebones that children enjoy are widely played. In addition, although the civilizations in question differ from one another, it can be noted that their games are made of common materials such as sheep / goat animal bones, oyster shells, wood / soil.

Keywords: Child, Game, Sports

GİRİŞ

Kavram olarak oyunun, tanımlaması yapılmaya kalkışıldığında birden fazla bilim insanının değişik bakış açılarıyla açıklamalar yaptığı söylenebilir. Hatta oldukça uzun zamanlarda tartışılan bir olduğu ifade edilebilir (Sakallıoğlu ve ark., 2014). Fleer (2009) Oyun, faaliyette bulunulan aktivitelerin anlamlı, zevk veren, kurala dayalı olması gerektiği savunulmaktadır (Fleer, 2009). Larousse (1992)'ye göre oyun, rastlantı, dikkat ve beceri içeren bir olgudur. Ayrıca oyun hiçbir şekilde çıkar amacı gütmeyen, yarış, eğlence ve de kişilerin oylanmasına yarayan bir faaliyettir (Larousse, 1992). Söz konusu bu tanımlamalar ışığında oyun olarak faaliyette bulunulan her türlü malzemeye ise oyuncak ismi verilmektedir (Johnson, 1987).

ESKİ ÇAĞLARDA ÇOCUK OLMAK

Geçmişten bugüne kadar, çocuk kavramına farklı farklı anlam yüklemelerinden bahsedilebileceği gibi, bu kavramların meydana gelmesinde kültürlerin birbirlerinden farklı yaşantılarının olması etken olarak gösterilebilir. Elkind (1999)'e göre, toplumsal yapının en küçük yapısı olan çocuklar her kültür ve toplumda var olmuştur. Fakat çocukluk olgusu kültürden kültüre, medeniyetten medeniyete hatta toplumdan topluma farklılık gösteren bir şeydir (Elkind, 1999).

İnal (2007), çocukluğu; büyüklerin yaşı küçük olanlara yönelttiği, yapılmasından sakınca görmediği pek çok kültürel ve sosyal birikimlere göre biçim kazanan bir hayat dönemi ve dünyası olarak tanımlamıştır. Bu açıdan “çocukluk hayal gücü” büyüklerin, ideoloji, kültür, siyasi görüş, gelenek, din ve felsefe gibi farklı alanlardaki görüşlerinden etkilenir (İnal, 2007). TDK (Türk Dil Kurumu)'ya göre çocuk kavramı; ilk doğumdan ergenlik seviyesinde arada olan fiziksel, zihinsel yani her yönlü gelişme çağında yer alan kız ve erkek olarak ifade edilmektedir (UNICEF Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989).

Bir topluluğun yaşam tarzı kültür yansımasını da oluşturmaktadır (Gül ve ark., 2018). Antik Yunan kültüründe (M.Ö. 756- M.Ö. 146), asker, bürokrat ve sanatçı olması için yalnız seçkin ailelerin erkek çocukları yetiştirilirdi. Sağlıklı şekilde doğmayan bebeklere hayatta kalma imkânı verilmez, engelli halde dünyaya gelen bebekler, şehrin uzağında herhangi bir yerde, hayatına son verilmesi için tek başına bırakılırdı (Başaranbilek, 2011). Sağlıklı çocukların yaşamı da kolay değildi. Modern çağlardan önce çocuğun daha yetişkinliğe ulaşmamış ve de acemi kişi olarak tanımlandığı görülmüştür. Yunan medeniyetleri söz konusu bu acemi anlayışından dolayı çocukların eğitiminde sopa kullanırdı. Protogaras ve

Platon, çocukların eğitilmesi için sopa aletinin kullanılmasını doğru bulan Yunan düşünürlerdendir (Postman, 1995).

Neolitik Şehir olan Çatalçahöyük civarında varlık göstermiş olan medeniyetleri görmek mümkündür. Söz konusu civarda yaşamış medeniyetlerde çocuk yaşta olanların bir birey olarak dikkate alınmadığı ve de yaşı büyük olan kişilerin gömüldüğü temiz yere değil de ocakların bulunduğu kirli olarak adlandırılan yerlere gömüldüğünden bahsedilebilir (Yurdakök, 2016). Hatta en eski tarihlerde yani ilkel topluluklarda yaşam şartları zor olduğundan dolayı çocuk sınıfına giren kişilerin hatta bebeklerin sağlık açısından zayıf hale geldiğinde ölüme terk edilip göç yolculuğuna devam ediliyordu (Marlow, 1977). Bu nedendir ki çocukların sağlıklı olması gerekiyordu. Dahası ilk çağlarda çocuğunu babası köle olarak satın alabiliyordu. Zamanla medeniyetler değiştikçe çocuklara olan algının değişmeye başladığı söylenebilir. Öyle ki özellikle kız olan çocuklar spora ve de dansa yönlendirmeler başlamıştır. Erkek çocukların ise iyi bir savaşçı olmaları için savaş talimlerine dahil ediliyordu (Erkut ve ark., 2017). Bu nedenle toplumda yer alan ailelerin çocuklarının sportif faaliyetlerde bulunması, kültür sahibi olması, herhangi bir enstrümandan anlaması ve siyasi fikirler öne sürebilmesi gibi nitelikleri bünyesinde barındırması bekleniyordu (Erdemir ve Erdemir, 2012; Öztürk, 2017).

ESKİ ÇAĞLARDA ÇOCUK VE OYUN

Oyun oynamak veya oyunlar bugünde olduğu gibi eski tarihlerde yer alan bütün medeniyetlerin hayatında ya da çocukların hayatında var olmuş bir olgudur (Huizinga, 2006). Öyle ki Eski Yunan'da oyun çocukları, daha ciddi işlerle meşgul olan yetişkinlerden ayıran bir kavramdı. Eski Yunanca'da çocuk manasında kullanılan pais; oynamak ya da eğlenmek paidia kelimesinin ise oyun ve eğlence kelimeleriyle benzer kökten türedikleri söylenebilir (Golden, 1993).

Oyunlar, antik çağda çocuklarda olduğu kadar yetişkinler arasında da yaygın bir aktivitedir. Öyle ki Yunan gymnasiumlarında “sphaisterion” adı altında top oyunları için ayrılmış özel odalar olduğu bilinmektedir (Bener 2008). Gymnasiumlar dönemin spor alanı iken kent agoraları ise erkek olan çocuklarla genç yaşta olan kişilerin, sportif mücadeleler içerisinde oldukları ve de oyunlar oynadıkları “şehir dışında olan spor alanı” olma nitelikleri bünyesinde barındırmaktadır (Bingül, 2013). Palaestralarda özellikle çocukların eğitim aldıkları yerlerdir (Çokbankır, 2010).

Görsel 1. Solda Senet Oyunu, Ortada Aşık Oynayan İki Kız Heykeli, British Museum, M.Ö. 800, Sağda Kral Araras'ın çocukları topaç çevirirken (Canlı ve Demirarslan, 2020).

Çocuk eğitimde istisnai uygulamalara sahip olan Spartalılarda, kız çocukları erkekler gibi sportif faaliyetlerde bulunurdu ve kız çocuklarının eğitimine en az erkek çocuklar kadar özen gösterilirdi. Erkeklerin eğitim ve gelişimine olduğu kadar kızların eğitimine ve gelişimine de önem verilirdi. Savaşçı özellikleri ile bilinen Sparta'da kız çocuklarının da bedenen güçlü olması için çalışılırdı (Erdemir ve Erdemir 2012). Spor önemli bir unsur olarak görülmekteydi (Ceylan ve ark., 2020). Atina eğitimi cinsiyetlerin kati bir biçimde ayrılmasını empoze ederken Spartalı kız ve erkek çocuklar atletizmde yan yana idman yapıyor ve yarışıyorlardı. Ayrıca tarihçiler, Atina ve Yunan dünyasında kızlara sunulan eğitim fırsatlarında, dans ve jimnastiğin yanı sıra tarih ve matematik de öğretildiği düşünüyordu (Lopez, 2019).

ESKİ ÇAĞLARDA OYUN VE OYUNCAKLAR

Oyun ve oyuncağın geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir (Tuğrul ve ark., 2014). Bugün bilinen ve oynanan pek çok oyunun eski çağlarda da bilindiği ve oynandığı söylenebilir (Tuğrul ve ark., 2014). Mezopotamya, Mısır, Yunan ve Roma uygarlıklarının da oyuncakların ve oyun kültürünün birbirlerine benzer özelliklerde oldukları görülmüştür. Ancak Roma Döneminden sonra yaşam standartları düşmeye başlamış, yaşam daha çok çalışmaya ve savaşa yönelmiştir. Bu yüzden çocuklar ailelerine yardım etmek için çalışmak zorunda kalmışlardır. Vakitleri kalırsa kendi ürettikleri oyuncaklar veya ailelerinden kalan eski oyuncaklarla oynamışlardır (Sevim ve Gönül, 2012). Öyle ki tarih boyunca çocuklar, genellikle oyunlarını kendileri oluşturmuşlar ya da büyüklerin oynadıkları oyunları değiştirerek oynamışlardır (Tuğrul ve ark., 2014). Fakat burjuva kesimin çocukları güzel ve pahalı oyuncaklar alabilmişlerdir (Sevim ve Gönül, 2012).

En eski oyun araçlarından birisinin taşlar olduğu ve en eski taş oyununun ise “Beş Taş” olduğu belirtilmekte ve bu tür oyunların farklı kültürlerde taş yerine farklı malzemelerle örneğin; aşık kemikleriyle oynandığı da görülmektedir. Yine “top” ve “ip” çocukların en eski oyun araçlarındandır (Tuğrul ve ark., 2014). Ayrıca tarihe bakıldığında kız çocukları genellikle evde bebek ve minyatür eşyalarla oynar; erkek çocukları ise dışarıda araba veya sokakta oynanan diğer oyunlarla meşgul olurdu (Bener, 2008).

Görsel 2: Met Müzesi’nde Bulunan Antik Döneme Ait Oyuncak Bebek (Gerçek, 2020).

Günümüzde de halen çocuklar tarafından sevilerek oynanan suda taş kaydırma oyununun Eski Yunan’da istiridye kabuklarıyla oynanan türüne epostrakismos denilirdi. Amaç kabukların denizin üstünde mümkün olduğunca çok sayıda sekmesini sağlamaktı. Kabuğu batmadan evvel en çok sektiren oyunu kazanmış sayılırdı (John, 2005). Ostrakinda ise erkek çocukların bir istiridye kabuğu ya da vazo kırığı ile oynadığı bir tür yakalama oyunu. İsmi de Eski Yunanca’da istiridye kabuğu ya da vazo kırığı anlamına gelen “ostrakon” kelimesinden gelmektedir (Sinanoğlu, 1953).

Eski Yunan ve Roma döneminde çocukların oynadığı oyuncaklardan bir başkası ise; “Çıngıraktır”. Çıngırak sallandığında içindeki topçukların hareketiyle ses çıkaran oyuncaklar çıngırak olarak adlandırılır (Neil, 1992). Başkaca Eski dönemlerde çocukların sevdiği bir diğer oyun ise; çember oyunudur. Söz konusu oyun, çocukların bir sopa yardımıyla ya da elleriyle iterek çevirdikleri, çevirirken beraberinde koşarak takip ettikleri içi boş daire ya da tekerlek biçiminde oynan oyun ya da oyuncuğa denilirdi (Bener, 2008). Ayrıca çember Eski Yunan ve Roma’dan günümüze çocukların çok sevdiği bir oyuncak çeşidi olarak varlığını korumuştur (Klein, 1932).

Anadolu’da gerçekleştirilen birçok kazıda konut, dükkân veya çocuk mezarlarından ele geçen bulgular, antik yazarların anlattıklarını destekleyen veriler ortaya koymuştur. Bulunan oyuncaklar genellikle pişmiş topraktan bazen de ahşap, seramik veya farklı türde maddelerden

yapılmıştır. O dönemdeki oyun ve oyuncakların varlığı ve nasıl olduğunu terrakotta oyuncaklarda olduğu kadar seramikler üzerinde, mozaiklerde ve mermer üzerine işlenmiş rölyeflerde de görmek mümkündür (Çakır ve Öztürk, 2015).

Oyunlar genellikle, koyun ve keçi gibi hayvanların ön dizlerinde bulunan ve aşık adı verilen eklem kemiğiyle oynanıyordu. Her aile çocuğunun sahip olabileceği aşık kemikleri, ekonomik durumlarına göre mermer, bronz, fil dişi veya camdan oluyordu (Denk, 2018). Çingirak ise Eski Yunan ve Roma’da deri, ahşap, kemik, pişmiş toprak ve bronz gibi farklı malzemelerden yapılmaktaydı. Günümüze sadece pişmiş toprak olanları ulaşmıştır. Çingirakın içindeki topçuklar çoğunlukla pişmiş topraktan yapılırdı fakat bazı çingiraklarda kurt dişi ya da mercan kullanıldığı da bilinmektedir (Neil, 1992). Oyun geçmişten günümüze kadar şekil, biçim, oynanan ortam, oynanılacak kişi sayısı ve gerekli araç ve gereçler bakımından değişmeye başlamıştır. Eski oyuncakların yerini bugün yapbozlar, legolar, uzaktan kumandalı oyuncaklar, barbie bebekler, robotlar, atari ve bilgisayar oyunları almıştır (Yavuzer, 1993).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Gönüllülük esasına dayanarak, zevk, zekâ ve düşünme olgularını bünyesinde barındıran etkinliklerin kurula dayalı haline oyun diye tanımlama yapılabilir. Bir oyunu kazanmak için beceri ve dikkat olmazsa olmazdır. Dahası oyun genellikle çocukların, hoş vakit geçirmek amacıyla gerçekleştirdiği faaliyettir. Bu kapsamda hangi yüzyıla ait olursa olsun oyun, toplum üzerinde özellikle çocuklar üzerinde yoğun ilgiyle karşılanmış ve faaliyet olarak gerçekleştirilmiştir. Geçmiş yüzyıllara bakıldığında erkek çocukların farklı kız çocukların evde bulunarak minyatür ve bebek oyuncaklarla oynadıkları ve farklı oyunlarla zaman geçirdikleri söylenebilir. Özellikle erkek çocukları savaş talimine benzeyen oyunlarla ya da dışarıdaki arabalı oyuncaklarla oynarken, kız çocukların ise oyuncak bebek gibi oyuncaklara ilgi gösterdikleri belirtilebilir.

Eski Yunan’da oyun kavramının çocukların ciddiyetini bozacak bir durum olduğundan dolayı çocukların oyunlardan uzak durmasını gerektiren bir anlayış olmasına rağmen Eski Yunancada çocuk anlamına gelen pais kelimesi oynamak ya da eğlenmek olduğu bilinmektedir.

Tarihe bakıldığında Spartalılar kendilerine özgü uygulamalara sahipti. Söz konusu uygulamalar çocuklar üzerinde de mevcut olduğu belirtilebilir. Kız erkek ayrımı yapmadan tüm çocukların sportif faaliyetlerde bulunmasına imkân sağladıkları söylenebilir. Özellikle kız

çocuklarının da erkek çocuklar kadar önem gösterilmesi gerektiğini vurgulayan Spartalılar kız çocuklarının da bedenlen güçlü olması için uğraş gösterirlerdi. Dahası tarihçilerin belirttiği üzere Yunan dünyasında kız çocuklarına jimnastik ve dans sunulmasının yanı sıra ilmi gelişimini sağlamak adına tarih ve matematik eğitimi de verildiği görülmektedir.

Uygarıklar farklı farklı isimlerle anılsa da (Mezopotamya, Mısır, Yunan ve Roma) oyun ve oyuncak kültürleri birbirleriyle benzerlik içerisinde olduğu söylenebilir. Antik dönem uygarıklarında çocuklar genellikle oyunlarını kendileri oluşturmuşlar ya da büyüklerin oynadıkları oyunların benzerlerini kendi ilgi ve algıları doğrultusunda biçimlendirdikleri belirtilebilir. Antik dönem uygarıklarında başka bir benzerlik ise burjuva kesimi olarak adlandırılan maddi geliri ve de mesleki derecesi yüksek olan ailelerin çocuklarının diğer sınıfa mensup olan ailelere kıyasla daha pahalı ve daha güzel oyuncaklar alabildikleri ve de oynayabildikleri ifade edilebilir.

Eski tarihlerde çocukların oynadıkları oyunların bugün oynanan ve bilinen pek çok oyunla özdeş olduğu belirtilebilir. Bundan dolayı en kolay bulunabilen ve en eski oyun araçlarından birisi olan taş oyunları dönemin aşık kemikleri ile oynandığı söylenebilir. Ayrıca günümüzde çocuk yetişkinin dahi oynadığı suda taş sektirme oyunu ya da yarışması Eski Yunan döneminde istiridye kabuklarıyla oynandığı hatta suda taş sektirme oyununa epostrakismos adı verildiği bilinmektedir. Eski Yunan'da oynanan bir başka oyun ise Ostrakinda oyunudur. Söz konusu oyun günümüzdeki yakalamaç oyununa bezerken erkek çocukların bu oyunu istiridye kabuğu ile oynadıkları bilinmektedir. Eski çağlarda çocukların günümüze benzeyen oyunlarından bir başkası ise; çingirak ve çember oyunlarıdır. Çingirak olarak adlandırılan oyun topların içerisinde bulunan cisimlerin ses çıkarmasına dayanan bir çeşit iken çember oyunu elleriyle ya da sopa yardımıyla çocukların iterek ilerlemesini sağladıkları daire şeklindeki tekerlek biçimindeki oyuncakların oyun formatı olarak görülmektedir. Eski çağlarda oyunların gerçekleştirildiği oyuncakların koyun veya keçi gibi hayvanların kemiklerinden, fil dişi, bronz, ahşap, pişmiş topraklar kullanılarak yapıldığı belirtilebilir. Aşık oyununun keçi ve koyun hayvanlarının ön dizlerindeki aşık adı verilen kemiğinden oluşturulduğu, çingirak oyununun ise ahşap veya toprak gibi malzemelerden meydana kullanılması örnek olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak; oyun, oyuncak ve çocuk arasındaki ilişkinin asırlar öncesi tarihe dayandığı ve bu tarihsel birikimden günümüze değin gelen oyunların pek çoğunun çocuklar tarafından oynandığı söylenebilir. Ostrakinda, epostrakismos, çingirak, çember ve aşık oyunu

gibi oyunların popüler olduğu ve koyun/keçi hayvan kemiklerinden, istiridyeye kabuğundan, ahşap/toprak malzemelerden yapıldığı ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

- Başaranbilek, E. (2011). Arkeolojik eserlerde çocuk. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Bener, S. S. (2008). Eski Yunan ve Roma'da oyun ve oyuncaklar. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bingül, A. (2018). Antik dönemde gymnasiumun önemi ve pergamon gymnasiumu. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ceylan, L., Uzun, R. N., Gül, O., Gül, M. ve Çebi, M. (2020). Türk spor politikasının tarihsel gelişimi: devlet ve spor. Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Çokbankır, N. (2010). Roma İmparatorluk Çağı küçük asya agonları ve sporcuları. Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Denk, E. (2018). Yaşamın vazgeçilmez parçası çağlar boyu oyun ve oyuncak. Aktüel Arkeoloji Dergisi, 9(65), 1-32.
- Elkind, D. (1999). Çocuk ve toplum. Çokaum Yayınevi.
- Erkut, Z., Balcı, S. ve Yıldız, S. (2017). Tarihsel süreç içinde çocuk. Çocuk ve Medeniyet Dergisi, 2(3), 17-28.
- Erdemir, H. ve Erdemir, H. (2012). "Antikçağ'da Çocuk olmak: ölmek ya da ölmemek". Uluslararası Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara.
- Gerçek, A. (2020). Antik çağ'da çocuk. Arkhe Dergisi, 13.
- Golden, M. (1993). Mark children and childhood in classical athen. The Johns Hopkins University Press
- Gül, M., Uzun, R. N. ve Çebi, M. (2018). Türk kültürlerindeki geleneksel oyunlar ve sporlara yüzeysel bir bakış. Turkish Studies, 13(26), 655-671.
- İnal, K. (2007). Çocuğun örselenen dünyası. Sobil Yayınları.
- Johan, H., & Ludens, H. (2006). Oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme. Ayrıntı Yayınevi.
- John, J. A. (2005). The history of manners and customs of Ancient Greece. Adamant Media Corporation.
- Johnson, J. E., Christie, J. F. & Yawkay, T.D. (1987). Play and early development. Harper Collins.
- Klein, A. (1932). Child life in greek art. Columbia University Publisher.
- Lopez, R. (2019). Antik Yunan'da çocukların eğitiminde kız ve erkek ayrımı vardı.28.08.2019. <https://www.arkeolojikh Haber.com/haber-antik-yunanda-cocuklarin-egitiminde-kiz-ve-erkek-ayrimi-vardi-23238/>
- Meydan, L. (1992). Büyük lügat ansiklopesi. Sabah Yayınları.
- Marlow, D. R. (1977). Textbook of pediatric nursing. Saunders.

Neils, J. (1992). The morgantina phormiskos. Aja Publisher.

Öztürk, G. ve Çakır, A. (2015). “Eski uygarlıklarda çocuk oyunları ve oyuncaklar”. Uluslararası Oyun ve Oyuncak Kongresi, Erzurum.

Postman, N. (1995). Çocukluğun yokoluşu. İmge Kitapevi Yayınları.

Sakallıoğlu, B., Erol, V. ve Akgün, B.T. (2014). Oyun nedir ve oyun türlerinin tanımlanmasında sosyal oyunların yeri. Akademik Bilişim, 5-7.

Serdaroğlu, M.S. (2002). Olimpiyat tarihi ve Türkiye'nin olimpiyatlardaki durumu. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sağlık Bilimleri Esntitüsü, Niğde.

Sinanoğlu, S. (1953). Kelimelerin etymonu esas tutularak tertiplenen yunanca-türkçe sözlük. Türk Tarih Kurumu Basımevi.